

W A L W E

ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS

wõimalikult igal reedel

Toimetus ja talitus: Uus tän. 14, Tallinnas

Nr. 19

Reedel, 28. aprillil 1922

2. aastakäik

Sisu: Mis on meie püüd, mis meie tahame. — Korporantide lõbureis Ungarisse. — Suured kurtarwitused Tartu linna elektri jaamas ja linnawalitsuses. — „Eeskujulik kord“ tollivalitsuses. — Muljed Tallinna sadamast. — Kindral Sootsi kõige uuem hindamine. — Ka „ametlikud“ sõitjad raudteel. — Meie ametnikud. — Sw. warustuswalitsus ja „warustamine.“ — Kuidas maaseadust teostatakse. Kuidas mujal ja kuidas meil korterl kriisi lahendatakse. — Kas weelgi kestab edasi? — Weel 12-miljonilise salakauba kinnipidamisest Walgas. — Kas A. Tentile Kõimast 6 normaal talukohta ehk kohtulik karistus riigi waranduse omandamise pärast? — Wastus hra Iwesi'le uetsade peawalitsuse tegewuse suhtes. — Wastuseks hra Grünbergile. — Kirjad toimetusele. — Öiendus.

MIS ON MEIE PÜÜD, MIS MEIE TAHAME.

Kui Eesti rahwas, kellelt toores ülewõim tema iseseiswuse ja wabaduse sadadeks aastateks riisunud, kelle õigusi sadasid aastaid kõige tooremalt tallatud, kes kõige suuremat ülekohut ja kõige kangemat ning karmimat rõhumist sadasid aastaid kannatanud, sõjariistad kätte wõttis, et elu ja surma-peale wõideldes ennast kõigist sellest wabastada, mis teda aastasadadel nii ihuliselt kui waimliselt põrmusse rõhunud ja teda kui rahwast häwitunud, siis näitas Eesti rahwas, et ta kui rahwas weel elada tahab, ning temal elujõudu küllalt on.

Mida raskemaks kujunes wõitlus olemise eest, seda kindlamalt awaldas Eesti rahwas tahtmist elada, seda selgemalt ilmutas ta oma elujõudu ning terwe haritud maailm sai tunnistajaks, et see rahwas haruldaselt tugewat elujõudu omab, mis ei awaldu mitte tema rohkuses, waid peitub tema waimuomadustes.

Tundmata, kolmweerandtuhat aasta eest ärawägistatud wäikse rahwa jäänustest wõrsunud wäike rahwakilluke Wene riigi suures rahwastemeres, astub üllatawa julgusega oma mitusada korda tugewamale wägistajale sõjariistadega wastu, wõidab selle ja loob iseseiswa, rippumatu riigi omal maa-alal, mille omamine, üliwäga tähtis suurele wägistajale. See oli hiigla kangelase samm!

* Oma kangelaseliku wabadussõjaga ja selle wõidurikka lõpuga wõitis Eesti rahwas terwe maailma tähepanu ja waba-iseseiswariippumata rahwa seisukoha maailma iseseiswate-rippumata rahwaste seas.

Peaks igale päewaselge olema, et Eesti-rahwast mitte maailma kuulsus ega suuruse hullustus sõjariistu kätte wõtma ei kihutunud, ega auahnus teda elu-surma peale wõitlema ei meelitanud, waid et teda elu-surma peale heitlema aasta-sadasid kannatanud õiglustunne kihutas; nurjatut piiramata ülekohut ja orjastamist oma kodumaalt pühkida ning õiglust ja wabadust oma esivanemate wabal maal jälle maksma panna, see püüe oli see, mis iga Eesti wabadussõjalast tiiwustas ja temast kangelase tegi.

Kõigi wabadussõjalaste kangelastegude koguteos on Eesti rahwa-walitsusline waba-iseseisew-rippumata riik.

Kuna Eesti rahwast tema waibumata õiglustunne ja raugemata tung wabaks saada — waba olla, iseseiswa rippumata riigi loomisele wiis, siis on ka meie kindel, järeljätmata ja wäsimata püüd, et kõige pealt Eesti rahwawalitsuslikes riigis õigus ja wabadus täiel määral maksma saaks pandud, mida osa suguwendadest, pimedatest aegadest pärandatud tugewate toorete instinktidega warustatult ja toore omakasu püüetest juhitult takistawad ning oma mitmesuguste jultunud wõtetega rahwa kõige pühamad soowid: „luua riiki, kus õiglus, seadus ja wabadus walitsemas“, porisse tallawad.

Meie kindel püüd on wõita neid rahwa puhtamate soowide porisse tallajaid samuti, kui wõidetud saiwad wabadussõjas ühes waenlasega ka pimedatest aegadest pärandatud toorete intinktidega suguwendad, kes meie metsiku waenlasega ühinesid ja wendade werd walama tõttasid.

Meie tõsine, järelejätmata püüe on, et rahwas ennast peremeheks oma maal ja walitsejana oma enese loodud riigis tunneks.

Meie tahame, et iga kodanik Eesti wabariigis iseseisew, iseteadlik ja tugewa waba kodaniku tundega oleks, kellel pea püsti ja selg sirge oma asjaajamistes; tahame, et ta mitte oma enese walitud esitajate ja oma enese palgaliste ametnikkude ees ei küürutaks nagu pagan oma enese walmistatud inetute kujude ees, ega „alamat“ „ülema“ ees ei etendaks, nagu Wene tsaari aegul.

Meie tahame, et rahwawalitsuslikes (demokraatlikes) riigis isewalitsuslise (monarhistlise) riigikorra warigi kaoks, et wabadusekiired takistamata ja täies ulatuses ka kõige kõrwalisematesse urgastesse uut elu tooks ja paremat tulewikku looks.

Meie tahame, et ametnikkude (bürokratiide) wägiwallawalitsus juba tema idudes häwitatud saaks — sellele despotismi mürgetaimetele ei tohi pinda lubada rahwawalitsuslikes riigis.

Meie tahame, et meie wabariigis õiglaste, tarkade ja tõsiste elunõuete kohaste seadustega kodanikkude wahekorrad nii korraldataks, et tugewam nõrgemat rõhuda ei wõiks, ega rikas waest kurnata ei saaks.

Meie tahame, et iga kodanik, ükskõik mis tööalal ta töötab, waba ja iseseisew oleks. Wäike põllupidamine wõimaldagu meile wabad iseseiswad põllumehed-kodanikud, igasugused ametiühisused kaswatagu meile wabad, iseseiswad ametnik-tööliskodanikud jne.

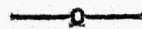
Meie tahame, et riigi juhtimine täiesti ausate puhtate püüetega wabameelsete, oma rahwast ja kodumaad armastajate rahwawalitsuslaste (demokraatlaste) käes oleks ja et riigi juhtimise ning walitsemise süsteem parandatud saaks, juhtimise-walitsemise aparaat tegelikkudele nõuetele wastawalt lihtsustataks.

Meie tahame, et riigikaitse-teenistus rahwawalitsuslisele riigikorrale täiesti wataks, et igasugune Wene tsaari-aegade „haputaigen“ riigikaitse korraldajate hulgast wälja pühitaks, sest samuti kui wana wanutud kuue peale uut wanutamata paika panna ei kõlba, ega wana nahkastjasse uut wärske wiina walada, samuti ei kõlba uuele rahwawalitsuslisele riigikorrale wana tsaariaegne riigikaitse korraldamise wiis, kuna selles hädaoht peitub, et „wärske wiin käärima hakates paisub, wana wäljawenitud nahk aga järele ei anna, nii wõib sündida, et kääriw wiin wana nahkastja lõhki käratab ja ka ise sealjuures hukka saab“.

Riigikaitse-teenistusest peawad kõik kodanikud osa wõtma, sellepärast on riigitee-

nistusesüsteemil suur tähtsus kodaniku wäljaarenemise ja kodaniku iseteadwuse kaswatamise suhtes. Kui see süsteem on päritud Wene tsaariaegilt, siis on see otse häwitaw rahwawalitsuslisele riigikorrale, sest mainitud süsteem ei kaswata waba kodanikka, waid häwitab nemad, kuid ilma waba wäljaarenenud, iseteadwate kodanikkudeta ei tule rahwawalitsuslises riigikorrast midagi wälja ning terwe rahwa saatus jääb õhku rippuma, kust iga poliitiline tuule puhang tema maha rusudeks wõib paisata. Samuti, kui demokraatlikes riigis ei wõi lubada, et koolides igasugused kommunistid ja monarhistid oma ilmawaadete järele noori kaswatawad, samuti on lubamata rahwawalitsuslikes riigis isewalitsuslise riigi seadused ja korraldused. Sellepärast tahame meie, et suurema agarusega ja tõsidusega riigikorrale wastawad seadused ajawiitmata wälja töötataks, milleks küllalt eeskuju ja läbiproowitud materjaali wanemate demokraatliste riikide seadustest leida wõib.

Inglane ütleb: „kui tahad oma pojast „gentelmanni“ kaswatada, siis ole tema wastu ka ise „gentelmann“ ja käi temaga ümber kui „gentelmanniga“. Meie ütleme: kui tahame, et meist ja meie lastest wabad kodanikud saaks, kes waba, iseseiswa rahwa wäärilised, siis peame kõige pealt kõige suurema hoolega niisuguse korra looma, mis wõimaldab ja edendab wabade iseteadwate kodanikkude wäljaarenemist ning piinliku hoolega kõik kõrwaldama, mis seda tegemast takistab.

KORPORANTIDE LÖBUREIS UNGARISSE.

Tartu üliõpilaskonnas lööb laeneid ja tekitab kibedat pahameelt nõndanimetatud Ungari ekskursionii küsimus. Lühidates joontes on asjalugu järgmine:

Riigiwanema korraldusel määrati Eesti Üliõpilaste esituse Ungarisse sõidu toetusseks suurem summa raha, — 350.000 Emk. Haridusministeeriumi poolt sai reisi korraldajateks nimetatud prof. Paldrock ja üliõp. Peterson. Mainitud herrad on määratud üleüldise toetusrahaga aga õige omapäraselt ning omawoliliselt talitanud: raha jagati ainult kitsale, endile lähedalolewatele ringkondadele, korporantidele, ning jäeti täitsa kõrwale terwed organisatsioonid ja seal juures just need, kes sellest reisisit eriti huwitatud wõisid olla, nagu „Soome-Ungari-Eesti üliõpklubi“, „Akadeemiline Ema-keele Selts“ jne. „Postimehes“ awaldas terwe rida üliõpilaste organisatsioone, pea-

asjalikult seltsid ja organiseerimata üliõpilaste edustus sarnase teguviisi vastu ühise protesti ja teatasid, et nad Ungarisse sõitnuid mitte Eesti üliõpilaskonna esitajateks ei tunnista. Nendega ühinesid ka kaks wänemat seltsi — „Eesti Üliõpilaste Selts“ ja „Ühendus“, kes küll kutse olid saanud. Esimene neist kutsus oma asemiku teelt tagasi teatades, et asemiku saatmine sündinud mitte õige informatsiooni tõttu, kuna hiljem saadud andmete põhjal ekskursiooni korraldajate teguviisi mitte õiglaseks ja ebakorrektseks tuleb lugeda. Ühtlasi ütleb E. Ü. S. end igasugusest wäljastpoolt saadawast ainelisest toetusest lahti. „Ühendus“ ei saanud üleüldse oma asemikku.

Protestid jäid muidugi ainult protestideks, korporantide pere aga sõitis rahuliku südamega minema. Hilisemate ajalehtede teadete järele on nad professori herra juhatusel Berliinis heade tagajärgedega joogikohtasi ja teisi lokaalisi tundma õppinud ja Eestit seal omawääriliselt esitanud“. Kõik muu tähelepanemisewääriline elu Berliini elust, olla lahkesti silmapaaride wahela unustud. Wõime kõige selle järele kaunis kindlasti ette aimata, kuidawiisi eestlasti siis ka Ungari suguwendadele tutwustatakse ja missugune mulje ning arwamine seal eestlastest selle algupärase „tutwustamise“ ja „edustamise“ tagajärjel ainult aset wõib leida.

Mida wõime kõigest sellest kurblikust jandist järeldada. Ajal, kus eelarwe arutamise puhul Riigikogus iga penni pärast kibedaid waielusi peetakse, kus kokkuhoidmise mõttes ihnsus niikaugelt ulatab, et Wabadussõja kangelastele auge ärateenitud Rista wälja ei taheta anda, leitakse wõimalik määrata siiski tüse summa riigi raha wõrdlemisi wäga kõrwalise tähtsusega otstarbe peale. Noh, oletame siiski, et üliõpilaste esituse Ungari reis eestlaste tutwustamise ja waimliste sidemete sõlmimise suhtes põhimõttelist heakskiitmist wõis leida ja järjekult siis ka selleks raha assigneerimine lubataw oli. Kuid sarnasel korral oleks pidanud sõitma ka tõepoolest täie-wolitusline ja nõuetele kõigiti wastaw esitus, mitte aga korporantidest koosseisew hale esituse surrogaat. Leiame, et käesolewal juhtumisel riigikassa ja kõikide kodanikkude taskute arwel wõimaldatud on, mitte üliõpilaste esituse reis, waid lihtsalt ühe wäikse kildkonna wärwikandjate isiklik lõbusõit. Tohib aga siis sarnaseks otstarbeks meie, nagu nü kehw riigikassa raha, nü ohtral käel tarwitada? Ei, ja weel kord ei! Kui rahamäärjad walitsuswõimud parajal momendil ei suutnud teostada järe-

walwet antud summa otstarbekohase kasutamise kohta, siis saagu wähemalt nüüd, tagantjärelegi, nende ülesandeks küsimuse lahendamine. Situatsioon on ju päewaselge. Raha on antud üliõpilaste esituse sõiduks. Wiimastele pole lausutud aga sellest sõnagi ja ei ole nende poolt selle tõttu ka kedagi sõitma wolitatud. Tähendab, oli tegemist korraldajate omawolilise sammuga. Järeldus wõib olla ainult üksainus — korporandid tasugu omad lõbureisi kulud juba eneste taskust, riikline toetus peab saama aga wiibimata tagasinõutud. Loodame, et meil wähemalt selle pealegi liiga kaua oodata ei tule.

Kui paratamatusega, tuleb juba leppida sellega, kuipalju sarnane isehakkanud „esitus“ meile kaugele suguwendade juures kasu asemel kahju wõis tuua. Eesti tutwustamisest ei wõi siin igatahes juttugi olla.

K. S.

SUURED KURITARWITUSED TARTU LINNA ELEKTRI JAAMAS JA LINNA-WALITSUSES.

Läinud aastal tulid Tartu linnawalitsuses suured kuritarwitused ilmsiks, kuid süüdlased jäid rahulikult oma kohtade peale ja warastawad edasi. Nüüd tahame selle „panaama“ pealt kätte maha kiskuda ja näidata, missuguste kelmide kätte Tartu linna walitsemine langes. Toome nende nimed ja wägitoad.

Wabariigi algusest peale sai jaama direktoriks määratud hra Kenn.

Nagu teada, tarwitab linna elektrijaam palju küttematerjali — puid, turvast, õli, mille tarwitamine meister R. läbi sündis. Hakatuses ladu raamatuid ei peetud, nii et hra R. oli waba wõimalus asju oma äranõuete järele ajada. Nende materjalide peale said miljonid ära tarwitatud, kuid nende tarwitamise kohta puuduwad igasugused aruanded sest raamatuid said alles 1920. a. teisel poolel sisse seatud. Miks hra Kenn selle peale rõhku ei pannud, selgub edaspidi.

1919. a. tegid hra Kenn, masinameister R. ja eraisik Paul (majaperemees) järgmise äri. Pandi raha kokku ja hakkasid jaamale turvast muretsema. Paul maksis küll oma raha, kuid direktor ja meister muretsewad raha jaama kassast, mis järgmiselt sündis. Hra Kenn laskis Paulil 16—17 kwiitungi (ilma kuupäewata) allakirjutada, et tema jaama kassast on 10.000 mkr. (enamasti kõik kwiitungid olid 10.000 margalised) turbamuretsemise peale wastu wõtnud. Need

kwiitungid tunnistati Kenn'i poolt õigeks, jagati kolme wahel ära ja direktor Kenn ja meister wõtsid nendega jaama kassast raha wälja. Niisugune wäljawõtmine ulatas mitmesaja tuhandani. Selle rahaga muretseti turwast, puhaskasu jagati aga sõbrali-kult ära.

1920. a. panid Kenn ja R. suurema turba ja puude muretsemise äri käima, seekord jaama rahaga ja kahekesi.

Direktor Kenn oli selles äris ettewõtjaks, R. asjaajajaks ja prl. Emrich raamatupida-jaks. Kõik olid linna ametnikud ja said jaa-mast palka. Elektri jaamas oli seekord kaks kontori — üks elektri jaama kontor, teine Kenni-R. turba-metsa tööstuse kontor, kõik ühes koos ühise raamatupidajaga. Asju aeti linnawalitsuse nimel. Ministeeriumilt nõutati odawa hinnaga linnawalitsuse nimel metsa, mida ka saadi.

Umbes märtsi kuust peale hakkas Kenn jaama kassast suuremaid summasid raha wälja wõtma, nii 60—100-tuhandate kaupa, kusjuures tema ise raha wastuwõtmise üle kwiiteeris, ühtlasi kwiitungite peale, kui jaama direktor, „wäljamaksa“ orderid alla-kirjutades. Nii kandsid need kwiitungid kahte dir. Kenn'i allkirja, — üks raha wastu wõtmise üle ja teine wäljamaksu orderi all. Jaama tööliste wanem Johanson hakkas lärmi lööma, et nii ei olewat seaduslik, mis-peale linnanõunik Kapsta asja uurima hak-kas. Rewisjoni komisjon ja linnawalitsus segasid endid wahela (Kenni kaitsmiseks!).

Siis wõeti ärisse kolmas isik, fotograaf Lomp*(muidugi fiktiivselt) ja öeldi, et Lomp on nüüd ettewõtja.

Asi jäi kõik endist wiisi ja Kenn ja R. ajasid asju wanamoodi, ainult selle wahega, et raha wastuwõtmise kwiitung. nüüd Lomp allkirjutas, kuna ta ise asjasse sugugi ei seganud. Kenn'il oli nüüd raamatuke kwiitungisi Lomp'i allkirjadega taskus, kui tarwis oli, siis rebiti sealt tühi kwiitung wälja, kirjutati tarwilik summa peale ja raha sai wäljamakstud. Kenn ise kirjutas wälja-maksu orderile kui direktor alla. Wahepeal selgus, et jaama töötoas ja jaama materja-list oli R. K. L. äri tarwis mitmesuguseid töid tehtud ja muid kulusi kantud, mis jaama arwele olid kirjutatud, nagu oleks nad jaama kulud olnud. Johanson hakkas jälle protes-teerima, mille tagajärjel asja uurimine Kapsta käest ära wõeti ja linnanõunik Mõru kätte anti, kes Kenni päästma pidi. Selle asemel, et Kenni wastutusele wõtta, lastakse teda omi pettusi parandada, nii et terve rida kulusid, mis jaama arwele olid kantud, kui jaama kulud ja mida enam warjata ei saa-

nud, lasti jaama arwelt Lomp'i arwele üle-kanda.

Rewisjoni komisjon, linnanõunik Mõru ja linnawalitsus tegid kõik, et Kenn'i kuri-tegewust kinni katta. Kuid et Johanson sel-lega nõus ei olnud, siis olid sunnitud asja edasi uurima. Kuulati tunnistajad üle, muu seas ka kassapidajat, kes ka kõik ülesnäitas, mis temal teada oli.

Kenn sai wolikogu poolt augusti kuul ametist tagandatud, ehk küll sellekordne linnapea Simm, Kenn'i sina-sõber, tema eest kõigist jõust seisis ja mõned elektri jaama ametnikud prl. Emrich'iga eesotsas, teda ta-gasi palusid. Nii oli Kenn kogusummas 1½ miljoni marka jaama kassast wälja wõtnud.

Peale Kenni lahtilaskmist otsustas linna-walitsus rew. kom. nõusolekul, temale veel ligi miljon marka wälja maksta, mis järg-miselt sündinud. Rew. komisjon ja linna-kontrolöör olid metsas takseerinud, et puid olla turu hinna järgi 1½ miljoni eest taga-waras rohkem, mispärast ka Kennile sealt üks miljon wälja maksti, et aga seda raha linnale jätta, kelle rahaga kõik „operatsioo-nid“ tehti, ei tulnud linna isadele mõt-tessegi.

Et lärm suureks tõusis, siis katsus Kenn „protesteeri-ajad“ ära osta, selleks tööliste wanemat Johanson'i oma kabinetti kutsudes, kus hulk rahapakke laua peale wisatud oli, ja üteldes: „Mis sa jonnid ja meid kiusad; ega sa'gi ilma ei jae, wõta nii palju kui tahad.“ See aga ei olnud sellega nõus. Samati taheti ka ära osta endist kassapida-jat, kuid sama tagajärjedega, mõista andes, et kassas raha küllalt oli, mida ta wõiks „laenuna“ omale wõtta jne. Tagajärg oli see, et Johanson sai ametist tagandatud ja kassapidaja teise koha peale üle wiidud, kuna kassapidajaks prl. Emrich määrati.

Oktoobri kuul 1921. a. astus tegewusse uus direktor Kusik, kes wana „poliitikat“ ajama hakkas.

Aasta lõpul ostis dir. Kusik mingisuguste kaupmeeste käest R. wahelsobitusel 70.000 marga eest masina õli. Kui raha juba wälja makstud, selgus, et õli kuskile ei kõlba; mis selle õliga tehti, on teadmata.

Jaama turbaladu asub kohe jaama juu-res. Turwast weeti sealt hobustega jaama, kusjuures wedajateks olid juhulised töölised. Loomulik, et see kaunis kalliks maksmata läks. Suwel 1920. a. pidas dir. Kenn aru, kas ei oleks parem, kui jaam omale turba wedamiseks hobuse muretseks, kuid see hea nõu laideti kohe hra R. poolt ära ja hobune jäi ostmata. Nüüd aga ostis R. ise hobuse,

palkas töölisi ja wõttis turba wedamise oma peale.

R. sai raha ja töölised kirjutasid rahasaaamise üle alla. R. ise jääma ametnikuna kontroleeris tema, kui ettewõtja poolt wéetud turvast, mille peale direktor (enne Kenn, pärast Kusik) raha wälja maksta lasid. Ühesõnaga, R. wõttis kassast niipalju raha wälja kui iganes tahtis. Kui sellest dir. Kusik'ule teatati, wastas see heasüdamlikult: „Ah siis hakkas R. ise wedama ja ostis omale hobuse.“ See oli kõik.

Meister R.'il on wabriku juures aed. Kewade 1921. a. (sama ka 1920. a.) kaewas jaamatööline Tenn 3 nädalat seal peenraid, kuid palka selle töö eest sai wabrikust, mis-sugune küttematerjali arwele kirjutati. Dir. Kusik waatas seda nalja pealt ja muigas pihku.

Jaamal on oma töölised, meistril on ka oma töölised. Jaama töölised said jaama poolt odawama hinnaga puid, meister R. aga andis oma tööliste hinnata jaama puid.

Neid lugusi ei jõua kõik üles lugeda.

Linnakontrolööri Kala tegewus näis ainult selles seiswat, et kõiki kuritarwitusi kinni katta ja siledaks teha. Kui ajakirjandus Tartu linna elektriijaama kohta sõna wõttis, siis oli Kala esimene, kes seletama ruttas, et asi ei olegi nii hull, et kõik on kõige paremas korras.

Septembri kuul 1921. a. oli jaamal Saksa raha tarwis. Dir. Kusikul oli 4000 Saksa marka anda, mille eest temale ka raha tema poolt öeldud kursi järele wälja maksti. Et raha wähe oli, siis osteti pangast juurde, kus aga selgus, et päewa kurs palju madalam on, kui hra Kusiku poolt ülesantud kurs...

Masinate eksploateerimise üle teeb masinameister iga kuu aruande, kus ära tähendatakse, palju on ära kasutatud puid, turvast, õli. Kui raamatupidaja selle nõudmisega hra Kusiku poole pööras (kahe aasta aruanded olid weel tegemata), läks hra Kusik wihaseks ja kihutas waese raamatupidaja toast wälja. Nii jäigi teadmatuks, kui palju sai küttaaineid äratarwitatud.

Samati oli lugu puudega. — Kui linna peale äranäidati, et linna puuladus 150 sülda puudu on, löi see selle peale käega. Wiimaks suure rabelemise peale saadi 100 sülda kätte, kuid 50 sülda jäigi kaduma. (Puuladu järelewaataja olla linnas kaks kauplust awanud!).

Et endine kassahoidja (pärast raamatupidaja) nende leerist eemale hoidis, siis hakati teda ka kõige tooremal wiisil taga kiu-

sama. Esimest wiilut selles tagakiusamises mängisid hr Kusik ja prl. Emrich.

Lõppude lõpuks lasti waene raamatupidaja ametist lahti, kes õiglase selles warga pesas olla tahtis.

Oleks äärmiselt soowitaw, et kohtuwõimud sellest asjast kinni hakkaksid ja süüdlased oma teenitud karistuse kätte saaks.

Ühes sellega saadame kõik meie käes olewad andmed kohtupalati prokuröörile.

Sämi.

— 0 —

„EESKUJULIK KORD“ TOLLIWALITSUSES.

„Walwes“ nr. 15 („Weel tolliwalitsusest“) näitasime, kuidas meie tolliwalitsuses asju aetakse, kuidas igasugused kelmid oma ülemuse kaitse all kõiksuguste „numbritega“ hakkama saawad.

Tõime näituseks, kuidas ladude jaoskonna ülem Joost Saksa auriku pealt pöranda waipade puhastamise aparati öösel otseteed linna saata tahtis, kuid sai walwuri poolt tabatud, mille üle ka protokoll kokku seati. Kui see protokoll hra Werzinsky kätte jõudis, määrati teiseks päewaks tollinõukogu istung, kus hra Werzinsky mõjul otsustati, et walwurit, kes Joost'i kinni pidas, koha pealt tagandada ja protokoll kirjutajale wali noomitus anda.

Kui korrapidaja ametnik tähendatud tollinõukogu otsusest kuulda sai, pööras ta suure uudishimuga kantseleisse sarnast otsust kuulma, sest tollinõukogu otsus oli juba allakirjutatud ja pidi päewakäsus wälja kuulutatud saama. Seal lubas ta sellest tollinõukogu otsusest walitsuse wõimudele teatada, mille järele see tollinõukogu otsus jäljetult kadunud ja kantseleist teada antud, et see otsus olla ära häwitatud.

Hra Werzinsky ise aga ütles Joost'i kohta et teda niikaua puudutada ei saa, kui tema, Werzinsky, tolliametis teenib.

Läks mõni aeg mööda ja nüüd leiame järgmise naiwse päewakäsu:

Tallinna Tolliwalitsuse

P A E W A K A S K Nr. 106.

10. aprillil 1922. aastal.

§ 1.

Et kõigi minu käsul toime pandud otsimiste peale vaatamata juurdlus ja muud dokumendid tollinõukogu otsuse 13. oktoobrist 21. a. protok. nr. 167, p. 14, a/1. „Oberbürgermeister Hacken'i“ pealt mahatoodud

põranda waipade puhastamise aparaadi kohta, siia ajani üles ei ole leitud, — kohustan tolliülema abi hra Kriiwel'i ja käskude täitjat ametnikku hra Kressel'i selles asjus ühiselt juurdlust toime panna, et selgusele jõuda, missuguse ametniku kätte nimetatud dokumendid wiimati edasi antud ja mis oludel need kaduma on läinud.

Tallinna tolliwalitsuse ülema eest
Tolli peawalitsuse juhataja: H. J õ u d u.

Sekretäri koh. täitja (allkiri).

Imelik asutus meie tolliwalitsus, siin ta teeb otsusi, siin ta neid häwitab, ja pärast hakkab taga ajama, kuhu kõik see materjaal olla jäänud. Kõigist wõib ainult järeldada, et ka see juurdlus on ära häwitatud, sest midu oleks ta „otsimiste“ peale ikka välja tulnud. See on see onupoja poliitika, mille tagajärjel kas maailm mingi lõhki, kui ainult „onupoeg“ päästetud saaks, ja... lõppude lõpuks leitakse wäikene „roopaseadja“, kelle kaela see „kadumine“ weeretakse ja kes oma ülemate pattude eest wastutama saab. Nii oli ja kipub ka jääma, mida kinnitab olukord pealinna tolliwalitsuses, missugust olukorda onupoja poliitika igawesti näib kindlustama.

Kuid mida wõib kodanik, kelle kulul see kõik sünnib, sellest kõigist õppida? Küll ainult ühte, et kui keegi kodanikkudest milleski lahti saada tahab, siis wiigu ta seda tolliwalitsusele, siis wõib ta kindel olla, et see kaduma läheb ja jääb.

Sämi.

MULJED TALLINNA SADAMAST.

Et Tallinna sadamast meie ajalehed palju huwitawaid teateid toowad, siis otsustasin wiimasel pühäl s. o. 18. skp. sadamas ringreisu ette wõtta, lootes, et pühade ajal (s. o. suur neljap., reede, esim. ja teine p.) kui töö seisis, weel uusi laewu juure tuli ja et n. n. kolmandal pühäl töö täies hoos on.

Sadamasse jõudes nägin aga hoopis teistsugust pilti. . . sadam puhkas kõigesuurimas rahus, ainult wäljamaa laewade külgedele peal tagusid mehed roostet ja puhastasid laewu. Järelepärides, et miks niisugune surmawaikus, sain wastuse, et täna on ju kolmas (5?) püha, mis pärast ka tööd ei tehta!

Wäljamaa laewadest mööda minnes tuletasin roosteraiujatele meelde, et täna on ju suur püha, kuid wäljamaalased naersid mind wälja ja nimetasid, et eestlased on „hottentotlased“, kes kibedal töö ajal nädalatekaupa pühi peawad ja kes wäljamaa

laewaomanikkude kannatuse kaalu peale panewad.

Ümberwaadates sain aru, kui palju kibedat tõtt see ütetus sisaldas, sest kümme-kond laewu ootasid sadamas korda, et silla juure platsi saada, peale selle tuleb weel mitu head päewa ära oodata enne kui ka kaupade jaoks plats muretsetud saab, (on ette tulnud, et laew 4—5 päewa sillast ootab, enne kui tühjendamist alata wõib). Kuid kõige pöörasem on see, et laew, kelle kaubal koht on, silla juure ei pääse ja asjata kallist aega peab raiskama.

Kaupmehe sillani jõudes nägin siiski, et üks laew ometi tööd teeb, nimelt wõeti kraana abil a.-l. „Thynamouthi“ pealt wedurid wälja. Tööst huwitatud olles jäin seda lähemalt silmitsema.

Umbes kell ½ 15 juhtus kraanaga midagi iseäralikku, kraana hakkas wiltu pahemale poole wajuma ja wedur, mis juba paari jala kõrgusele laewa ruumist tõsteti, lasti tagasi; äkki katkes teras tross, millega kraana lääne muuli külge kinnitatud oli ja kraana hakkas kiiresti külje peale wajuma, meeskond peastis ennast, kuidas keegi sai.

Wiltu wajudes wõttis kraana wett sisse, mille tõttu põhja wajuma hakkas, wajumisel tõmbas kraana ülemine nurk üle aurulaewa „Thynamouthi“ komando silla, ära lõhkudes osa komando sillast, kompassi ja muud. Kraana ise wajus laewa külje äärde põhja.

Küsisin ühe ja teise käest põhjuste üle, miks kraana, mis kümned wedurid suure jää ajal senini wälja tõstnud, nüüd järsku põhja läks, sain ikka ühesuguse wastuse, et seda õnnetust wõis juba ette näha, sest töödejuhataja poolt (Tööd juhatas laewasõiduamet kapten Treilmanniga eesotsas.) said 14. aprillil kõik wanad wilunud tööliselad lahti lastud, kraana kapteni hoiatuste peale waatamata ja uued selle tööga wilumata mehed peale pandud.

18. skp. hommikul said ka need mehed wahetatud täiesti uute tööliste wastu, kellel kraana töödest aimugi ei olnud. Tendritega sai weel kuidagi moodi hakkama, sest nad olid kerged, kui aga wedurite kätte kord jõudis, juhtuski õnnetus, mis meeste wilumatus arwele kirjutada tuleb.

Kuid mehed siin ikka süüdi ei ole, waid süüdi on need korraldajad, kes kergemeelselt oma töö peale waatawad ja asjatundjate asemele wõhikuid kohtade peale määravad. (Kas ei ole see õige kapten Treilmanni „teenus“, sest tema on ju laewasõiduameti juhataja?). Kui wedurite tõstmise juurest lastakse päewa pealt wilunud tööliselad lahti, kraana kapteni (kes 20 aastat kraanaga töötanud) hoiatusi ignoreerides ja juhustli-

sed tööised asemele pannakse, teades, et see töö äärmist ettevaatust nõuab, siis ei leia niisugusele teguviisile wastawat nime-
tustki. Wabariik, wõi õigem rahwas maksa
aga nüüd need kulud, mis selle „korraldu-
se” tagajärjel sündinud ja need kulud ei ole
ka wäiksed. Näituseks: uppunud masinisti
perekonna ülewälpidamine riigi kulul, nõu-
kogude esitajatega lepingu rikkumine (juh-
tumisel, kui wedurid ei saa tähtjaks wälja
laaditud), a.-l. „Thynamouthi” parandus,
mis nii wäike ei olegi, juurde arwatud wist
ka seisupäewad; niisama ka Belgia a.-l.
„Marvelli” seisupäewad, kes kraana uppu-
mise pärast sadama sillaks kinni blokeeritud,
kraana ülestõstmine, mis ka miljonisi maks-
ma läheb. Ei pea unustama ka need kahjud,
mis tekkinud selle juures seeläbi, et wälja-
maa laewad weduritega naaberriikide sada-
masse läksid ja, wõib olla, et teisa enim
siia ei tulegi, juure arwatud see halb mulje,
mis wäljamaal meie sadamast järele jääb,
sest ega meie mereäärsed naaberriigid seda
juhust kasutamata ei jäta. Ja see kõik on
juhtunud ühe wõi kahe isiku upsakuse ja
„tarkuse” läbi. Tõesti häbi! Nüüd annawad
hra ministri sõnad laewasõiduameti juhata-
jale „ärge laske ennast segada” kibedasti
ja walusalt tunda. Merimees.

KINDRAL SOOTS'I KÕIGE OUJEM „HINDAMINE“.

Wabariigi walitsus on sõjaministri ette-
panekul Riigikogule wastuwõtmiseks esita-
nud seaduse-eelnõu ühe osa I. liigi Waba-
duse Risti kawaleeridele (kes juurdelisatud
nimestikis äratähendatud) tasumääramise
kõhta tasuta maa ja raha näol.

Meile ei ole teada täpipealselt mainitud
seaduse eelnõu üksikasjad, kuid peajoontes
on põhimõtted järgmised: Nimestikis esitud
isikud on nende teenuste hindamisel tasu
suhtes liigitud 4 kategooriasse, kusjuures
eelnõu 1., 2. ja 3. kat. üleswõetud kawalee-
ridele ette näeb tasuta maa ja rahalise tasu,
kuna 4. kategooria ainult maaga leppima
peaks. Maa ja rahalise tasu suurus on ära-
rippuw muidugi kategooriast. Siis on pro-
jektis ettenähtud weel mõningad eesõigused
I. liigi Risti kawaleeridele II. liigiga wõr-
reldes.

Oleme ikka ja alati püsinud waatepunk-
til, et Wab. sõja kangelaste teened wääri-
list hindamist peawad leidma ja ägedalt protes-

teerind igasuguste wäärnähtuste wasfu sellel
alal, ei wõi meil sellepärast siis ka põhi-
mõtteliselt midagi tasu määramise wastu
olla sarnasel kujulgi, kuid käesolewal juhtu-
misel oleme wäga kaaluwatel põhjustel sun-
nitud esialgu asuma siiski täitsa eitawale
seisukohale.

Juba kauemat aega kestab äge nurin
Wab. Ristide asjus, mis wäljendust leidnud
ajalehtede artiklites, resolutsioonides, mär-
gukirjades, igapäewases jutuaajamises jne.
On nõutud kõige energilisemalt küsimuse
lahendamist wastawalt õigluse printsiibile,
kuid seisame tänapäewani alles katkise küna
juures. Rahulduse asemel pakutakse meile
nüüd aga midagi muud, mis aina õli tulle
kallamiseks tuleb lugeada. Kui terwed wäe-
osad teiste andeksandmata lohakuse tõttu
ilma Ristideta jäetud ja mingisuguseid sam-
me ei astuta ülekohtu heaksteigemiseks, mis-
sugune kibe meeoleolu wõib siis ainult tek-
kida, kui leitakse wõimalikuks kõigest sellest
mööda minnes uute üllatustega esineda.

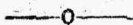
Seaduse eelnõu iseendast pole sedawõrd
huwitaw, kui nimekiri, mis mõneski asjas
jalustrabaw. Toome mõnedki näitused.
Kui waremalt kord Riigikogule rahalise tasu
määramiseks sõjawäelaste nimekiri esitati,
siis leidis seal ka soomusrong nr. 3 ülema
al. polkownik Luiga nimi. Praegusest nime-
kirjast on see aga jäljetult kadunud. Küll
leiame selle asemel seal al. polkownik Luik'i.
Nimed küll sarnased, kuid seda suurem wahe
teenustes. Al. polkownik Luik'ist teame
ainult, et ta saatkonna koosseisu kuulus,
mis Verduni linnale Wabaduse Risti wiimas
käis, kuna al. polkownik Luiga sellewastu
üks kõige wäljapaistwamatest wabadussõja
wäejuhtidest ja kangelastest, kelle nimega
seotud nii palju hiilgawaid lehekülgi meie
wabadussõja ajaloo päiwilt. Ja nüüd leiab
hra Sõjaminister ometi wõimaliku olema
temast mööda minna. Samuti puududa nime-
kirjas Kuperjanowi partisaanide polgu ülem
al. polkownik Unt. Selle asemel wõime aga
leida nimekirjas eba-ohwitseri, merikadet-
tide kooli ülemat wan. leitnanti Maasiki,
kelle koht omawolilise aukraadi omandamise
pärast ammu kohtupingil peaks olema, kes
aga endiselt pukil püsib. Ei puudu ka ühe
sõjalaewa rewident Lensment, kelle sõjaliste
teenuste kohal suur küsimusmärk ripub.
Wälja jäetud on aga laewade komanderid
wanem-leitnandid Kraus ja Klaar. Al. polk.
Prei, kes alles 1919. a. keskel Ecstisse tuli
ja kes ühe wastutusriikka koha wastuwõtmis-

ses omale ainult tulinat nägi, on asetud teenuste suhtes koguni 2. kategooriasse.

Missugust võrdlewat möödupuud on siin tarwitatud?! Võib oletada ennem kõike muud, mitte aga teenuseid selle sõna tõsisel mõttes. Tõsiste sõjakangelaste hulka on lihtsalt kontrabandina paigutatud hulk õige küsitawa teenustega isikuid. Küsitawaks jääb, mis selle sammuga õieti kätte saada tahetakse? Kas arwatakse, et nurin ehk weel küllalt suur ei ole? Peaks wist juba ammu jatkuma senistest wäärnähjustest ja tõsiselt mõtlema hakkama põhjaliku kursi pöörde peale. Praeguselt Sõjaministrilt meie seda igatahes ei looda, waid ootame selleks tõuget teisalt.

Autasu, eriti Wabaduse Ristide, küsimus seisab ikka alles lahendamata, kuna aga käesolewas artiklis käsitud seaduse eelnõu ainult üks lüli sellest küsimusest on, siis leiame, et Riigikogul wäga ettewaatlikult toimetada tuleks.

Ei näe teist väljapeaseteed, kui et Riigikogu algatusel päewakorrale peaks kerkima Wabaduse Ristide küsimus täies ulatuses, mille rewideerimisel siis ka mainitud seaduse eelnõu läbiwaatamist wõiks leida, kuid igatahes ka mitte Sõjaministri poolt esitatud kujul, millena ta wastuwõtmata.

KA „AMETLIKUD“ SÕITJAD RAUDTEEL.

Kui mitte kusagil mujal, siis küll raudteel wõib niisuguseid juhtumisi näha, kus riigiametnikkude ettekäandel mitteseaduslikka sõidu „operatsioonid“ toimetatakse.

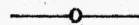
Niisugune juhtumine oli 12. aprillil reisisjale rongi nr. 1 peal kellegi riigiametnikuga, kes tähele pani, et peale walitsuseliikmete kupee weel üks teine lukustatud oli. Kui ta küsimusega wagunisaatja poole pööras, et teada saada, kes selles kupees sõidab ja miks see lukus on, wastas küsitaw, et seal keegi kõrge riigiametnik on ja et kupee on politsei peawalitsuse poolt kinni pandud. Kohe tehti aga kindlaks, et tähendatud peawalitsuse poolt mingisugust korraldust kupee kinnipanemiseks ei ole olnud. Et asi kahtlane näis olewat, nõudis politseiuksel awamist. Nüüd seletas konduktor juba, et kupee Tallinna jaama korräpidaja poolt, kuid lõpuks — kellegi tundmata politseiniku poolt olla kinni pandud ja et selles tõesti keegi kõrge riigiametnik sõidab. Ukse awamisel aga selgus, et kupees ainult kaks prouat istusid, kelledest kumbki riigiametnik ei olnud . . .

Teine niisugune juhtumine oli käesolewa aasta jaanuarikuul sama rongi peal raudteede politseiülemlaga, kuid seekord juba walitsuse liikmete kupeega. Küsimise peale, kes selles kupees sõidab, wastas konduktor, et seal herra siseminister olla. Kui politseiüleml kupee awamist nõudis, teatades, et ta ministriga rääkida soowib, hakkas konduktor kahtlema ja ütles, et ta hästi ei teadwat, kas ta minister on ja tegi pika wastupüüklamise peale ukse lahti. Nüüd selgus pilt: ministri aset täitis keegi Tartu kaupmees ühes oma prouaga, kuna minister, nagu konduktor seletas, teadmata kuhu ära olla läinud. Reisilt tagasi tulles teatanud politseiüleml juhtumisest raudteewalitsusele, kes kuuldawasti konduktorit selle eest administratiivkorrast karistanud.

Umbes samasugune lugu oli jaanuarikuul nende ridade kirjutajaga kitsaroopalisel raudteel. Pean tähendama, et asi seal rohkem ametlikku laadi kandis: kupee üksele kirjutatakse lihtsa paberitüki peale „ametlik“. Et ma neid pealkirju harilikult teistsugustena olen harjunud nägema, siis küsisin konduktorilt, kes selles kupees sõidab. Sain wastuse, et seal raudteeametnikud on. Asjast huwitatud olles jäin nimetatud ametnikude väljatulekut ootama. Awanes uks ja kupeest astus välja rongi-wõi jaamateenija ühes naise ja hulga pakkidega, kes K. jaamas rongilt maha läks, kuid raudteeametnikud jäid kadunuks — wist olid ka teadmata kuhu ära läinud. Et kupee tühjaks jäi, siis asusin sinna sisse ja heidsin puhkama, kuid hommikul ärgates ei olnud kupee enam ametlik — plakat oli oma otstarbe täitnud ja nüüd maha rebitud.

Tõesti nähtused, mille üle imestama peab: rong inimesi puupüsti täis, nagu see 12. aprillil oli, kuid kupees, kuhu 8, häda korral ka 10 inimest mahub, sõidawad ainult kaks.

„Pwlht“ 21.IV22.

MEIE AMETNIKUD.

Juuni kuul 1920. a. esines metsade peawalitsus Wabariigi walitsuse ees põllutöeministri toetusel ettepanekuga, endiste riigistamata mõisapidamise arwel anda parunitele ja nende kaaslastele 1919. a. kasutamata raienormi tasuta tagantjärgi mahawõtmiseks. Ettepanek iseenesest on meie majandusele kahjulik ja ka sihilikult kokkuseatud, kus juures hoopis kahe silma wahel jäeti, et 1919. a. raienormi maharaiuda on lihtsalt wõimata, sest selleks peab enne palju eeltingimusi ära tehtud saama.

On teada, et mõisnikud üksikute puude raiumistega metsa arwenduse suhtes kunstlikult niipalju ülenormi raiusid, kui iial tahtsid. Nii toimetasid nad enne sõda, nii ka sõjaajal.

Nüüd 1919. a. raienormi arwel laastawad endised mõisaomanikud kõigeparemat metsa. Miks sai see lubatud, mis põhjused selleks olid, teab seltskond wäga wähe, kuid nurnat on wäljakutsutud ülipalju.

Et see küsimus suure tähtsusega on, pööras demobiliseeritud sõjawäelaste liidu Pärnu osakond 5. jaanuaril s. a. Pärnu maakonna metsaülemale poole, paludes asja kohta järgmist wastata:

1. Mis põhjustel on endiste omanikkudele Andrus ja Tõstamaal mets ilma takseerimata wälja antud?

2. Mispärast on raiumiseks wäljaantud kõige parem ja wäärtulisem mets?

Wahekiri sai tempelmargiga ja wastumarkidega warustatud. Sellele aga järgnes wastus:

P. M. Eesti demobiliseeritud sõjawäelaste liidu Pärnu osakonnale.
METSAD PEAWALITSUS Pärnu maakonna metsaülem.
10. jaanuar. 1922. Pärnu osakonnale.
Nr. 128.

Kirjawahetust tagasi saates pean E. D. S. L. Pärnu osakonnale meele tuletama, et sõjawäelaste liit on erasutus, seega mitte õigustatud ei ole ametnikkudele niisuguseid küsimusi ettepanna ja wiimased ei pruugi wastust anda. Kui liidul kahtlust on ametnikkude tegude kohta, siis tuleb kaebtus sisse anda; peaks aga liidule maksew seadus wastumeelt olema, siis katsuge selle rewideerimist riigikogu kaudu toime panna.

Pärnu maakonna metsaülem K. Aun.
Asjaajaja (allkiri).

Lisaks sellele toome „Pwl.“ (nr. 90 s. a.) awaldatud artikli:

Kuidas mõnes ametkonnas inimestega ümber käiakse.

Eila läksid Wirumaa kaitseliidu kütisalgaga Salla rühma esitajad metsade peawalitsusesse, et kütirühma ja Wiru maakonna metsaülemale wahel sõlmitud jahipidamise rendilepingule kinnitust nõutada. Sel otsarbel esitasid nad peawalitsusele rendilepingu Rakke-Tammiku metskonna metsaülemale ametlikus ümbrikus nr. 595.

Et peawalitsuse juhataja koosolekul wiibis, jätsid esitajad rendilepingu sinna ja palusid kirja ja rendilepingu kättesaamise üle selle kwiitungi anda.

Kirja wastuwõtja ametnik öelnud, et tell pole mingisugust kwiitungi waja.

Selle peale tähendanud esitajad, et neil oma wolitajatele mingisugune tõendus ettenäidata peaks olema. Kordanud oma palwet uuesti.

Siis saanud ametnik wäga pahaseks, wõtnud paberikorwi wisatud ja ärakrämpsutatud ümbriku ja kirjutanud selle peale järgmist: „Wastu wõtnud M. Peawalitsuses 20. 4. 21. M. Treubold.“

Ulatanud siis selle ümbriku kütirühma esitajate kätte öeldes: „See käib teile küll!“

Kuuleme esimest korda, et ametliku paberi ja dokumendi kättesaamist paberikorwist wõetud ümbriku peale kwiteeritakse. Kahjuks ei saa esitajad oma kodus selgeks teha selle märkusega, mida see ametnik „wastu wõtnud“ on. Hullem lugu on aga aastaarwuga: Mehed andsid eila paberid ära, aga ametnik tõendab oma allkirjaga, et see „wastuwõtmine“ juba läinud aastal — 1921 — on sindinud.

Mõned meie ametnikkudest ei taha küldagi aru saada, et nad nüüd Eesti demokraatlikes Wabariigis elawad, kus ametnikud rahwa jaoks, aga mitte ümberpöördukt. See õnnis Wene waim on neid nii ärarikunud, neid nii upsakaks teinud, et liht surelik enam kõige lihtsama küsimusega nende poole pöörata ei wõi, kui toorest ja upsakat ümberkäimist kannatada ei taha. Mis mulje see rahwa peale jätab, sellest niisugused herrad nähtawasti ei hooli.

Wäga iseloomustaw on hra Aun'i õpetlik wastus ja kellele weel, meie sõjawäelastele, kes oma werega seda wõimaldasid, et herra Aun nüüd metsaülemaks olla wõib.

Kui see herra nii wastutulemata terve liidu wastu on, siis mis wastust wõiks weel waene sõdur oodata, kui tal see õnnetus juhtuks Pärnu maakonna metsaülemale poole mingis asjus pöörata.

Meie usume et meie ametnikud suuremas jaos niisuguse ümberkäimise rahwaga hukka mõistawad ja oma „collega“dele selgeks teewad, kuidas nad peaks ennast ülewal pidama, et üldist pahameelt ära hoida.

Kuulemind.

Sw. WARUSTUSWALITSUS JA „WARUSTAMINE“.

See suure koosseisuline ja palju osakondline asutus on tihtipeale kõneainet pakunud oma mitmekesiste „operatsioonidega“. Täna tahaksime tuua aga ühe wäikse nähtuse sellest, kuidas see asutus oma otsuste heste ülesannete täitmisel „töötab“.

Teafawasti saavad ohwitserid ja sw. ametnikud riiklise warustuse, mille eest nad palga suhtes kaks astet madalamale loetakse. Aasta kohta teeb see õige suure summa wälja.

Kuid selle warustuse kättesaamisega ei ole asjad selle wastu mitte kõigiti korras. Mullu aasta anti warustuse kätte alles aasta lõpul, tänawu jõuab aprillikuu warsti lõpule, kuid pole selles suhtes veel kuulda ei kihku ega kahku. See asjaolu tekitab palju paha-meelt ja kutsub esile kibedaid etteheiteid. On ka täitsa mõistetaw. Kewadel ja suwel on tarwidus uute riiete järele igatahes tun-tawalt suurem kui neil aastaegil, kus üli-riideid kantakse, mille pärast siis ka warus-tuse wäljajagamine sündima peaks kas kohe aasta algul ehk vähemalt esimeste kuude kestes. Teostub see aga selle wastu alles aasta lõpul, siis asetatakse wäga paljudki päris täbarasse seisukorda. Riided ärakan-tud, nii et häbi tänawal end näidata, riiklist warustust ei anta ja ei teagi millal see alles sündima saab, oma ettewõttele ei saa aga ka enesele midagi muretseda, kuna teadnata, missugune materjal tulemas on, sest worm peab olema kõigil ühtlane ja häda sulle kui see teisiti. Peale selle nurisetakse laialt, et wäljajagataw materjal oma headuse poolest palju soowida jätab ja tihti täitsa alawäär-tusline on, nagu min. aastal saapa pealis-nahad, aga ega's kraam sellepärast küll riigile vähem maksta tule. Kõik see ei lii-guta aga war. wal. mitte põrmugi, waid seal wilistatakse rahulikult teiste hädade üle ja asjad käiwad ikka endiselt „omal wiisil“ Sõjawäelastel on igatahes täieline õigus maksetawa kalli raha eest saada õigel ajal korralikku warustust ja kui war. wal. sellest ülesandest jagu ei jaksa saada, siis loobu-tagu sellest. Küllap siis juba teisi teesid leitaks. Näituseks wõiks riide ja jalanõude muretsemine wäga hästi sündida sõjawäe majanduse ühisuse kaudu (nii nagu see endises Wene sõjawäeski sündis). Sel puhul tuleks aga palkasi mahaarwatud kahe astme wõrra kõrgendada. Parema warustuse saa-mine oleks siis kindlalt küll rohkem kind-lustatud.

N. B.

KUIDAS MAASEADUST TEOSTAKSE.

Maaseaduse teostajad kohtade peal on pahatihti palju õiglast nurinat wäljakutsu-nud. Üleriikline asunikude kongress mõistis omis aruannetes riigimaade ja metsailemate maareformi teostamise wiisi täiesti hukka.

Et tõesti nurin põhjendatud on, selle tõendu-seks toome omast rikkalikust tagawarast ühe näituse, mis demobiliseeritud sõjawäelaste liidu algatusel ja riigikontrolli energilisel kaastegewusel ilmsiks tuli:

Eesti Wabariik.

Riigikontroll.

Põllutööministeeriu-mile.

8. aprillil 1922 aastal.

Nr. 2497.

Siin juures Pärnumaa V. ringkonna walitseja raamatute rewideermise üle kokku seatud aktist ärakirja saates teatab Tsiwiilosakond, et Tõstamaa mõisas asu-wate tehniliste ettewõtete maaga warus-tamise asja jälgimisel on järgmist sel-gunud:

1. Tõstamaa mõisa südamest wälja-planeeritud ja wäljajagatud telliskivi tehase krundi nr. 55 suurus on kindlaks tegemata, sest rendilepingu järele (teh-tud 22. septembril 1921. a. ja kestab 1. V. 1920. a.—1. V. 1922. a.) on suurus wõe-tud katastri järele 52,2 hekt., tükeldamise kawa järele aga 60 hekt., kuna kohalikud elanikud tõendawad, et selle krundi suu-rus on 77—83 tiinu.

Tuleks selle krundi suurus kindlaks teha wallawalitsuse esitaja juuresolekul. Kui selgub, et seda maad rohkem on kui 52,2 hektari, siis tuleks sellest veel üks normaal talu wälja planeerida, sest tehase tarwitusel on kõigest 5 wakamaad, kuna kõik teine maa põllupidamiseks kasutakse.

2. Telliskivi tehase ühes krundiga on ilma enam-pakkumiseta J. Tootsile wälja-renditud. Toots aga ei ole endine rent-nik, mis Tõstamaa wallawalitsuse poolt 1. märtsil 1919 a. wälja antud tunnistu-sest näha. Nõndasama ei ole ka Toots täitnud maaref. t. m. § 124, sellega siis endised rendilepingu õigused ärakao-tanud.

Tehas tuleb enam-pakkumise teel wäl-jarentida 1. maist 1922. a.

3. Tõstamaa mõisa hoonetesse on 1919. a. Toots ühes kellegi teise isikuga tärgklise wabriku ehitanud ja selle awami-seks luba saanud. Mõisa hoonete rendi suurus ei ole kindlaks tehtud; pole enam-pakkumisi olnud ega ka rendilepingut wäljarentimise kohta tehtud.

Tuleb hooned ära hinnata, rendi suurus kindlaks teha, rendi ratta sisse nõuda ning edaspidi enam-pakkumisel wälja rentida ja leping teha.

4. Tõstamaa mõisa meierei, elektri jaam, saeweski ja krunt nr. 46 wäljaren-ditud ei ole. Nende ettewõtete wäljaren-

timise kohta ei ole enam-pakkumist olnud ega ole ka rentimise üle lepingut tehtud. Kõiki neid ettewõtteid ja jagatud maa krundi nr. 46 ning nelja õunapuu aeda kasutab Tõstamaa tööstuse ühisus, kelle wolinik ja tööde juhataja J. Toots on. Wiendama ringkonna walitseja Reinbergi tõenduse järele ei ole tema seda krundi kasutamiseks wälja annud.

Tuleks Tõstamaa tööstuse ühisuse käest need ettewõtted ära wõtta ja ühisus peaks omawolilise kruntide tarwitamise eest wastutusele wõetud ja temalt riigile tehtud kahju sissenõutud saama. Kõik need ettewõtted: elektrijaam, saeweski ja meierei, tuleks igaüks iseseiswalt enam-pakkumise teel wäljarentida.

5. Et 4 õunapuu aeda kasulikuma tingimistega ära kasutatud saaks, siis tuleks kõik need 4 õunapuu aeda iseseiswaks aednikukohaks planeerida, tarwisminewad 9—10 tiinu maad krundi nr. 46 ehk nr. 45 küljest juurde wõttes, ning enam-pakkumise teel wälja rentida.

6. Krunt nr. 44 seisab koos 4 osast, mis teedega ära eraldatud on. Sellest krundist on umbes 16,15 hektari põllu-maad, mis emme põllumaana tarwitatud. See krunt on Tori-Roadsteri tõugu hobuse kaswatajate seltsi käes kasutada, kelle wolinik J. Toots on. Koha peal selle krundi järele tarwidust ei tunta, sest Toots, kui seltsi wolinik, on osa sellest maast edasi rentinud. Hobuse kaswatus ei kaota midagi, kui kogu see koppel saaks likwideeritud, sest selts on riigi rentnikkude rendi tingimisi maa edasi rentimisega rikkunud.

See krunt tuleks uuesti normaal taluks ümber planeerida ja asunikudele wälja anda.

7. Krunt nr. 44 peal on tubjaahi ja sindliwabrik, mis ühes kõrwaliste hoone-tega ja tarwilise maaga iseseiswaks töös-tus-ettewõtteks tuleb planeerida ja enam-pakkumisel wäljarentida.

8. Tõstamaa mõisa südamest on wäljaplaneeritud tohtri koht nr. 43, mis-suguse krundi peal hooned puuduwad. Seda krundi ei ole tohter 1921. a. ise tar-witanud, waid rentis seda J. Tootsile edasi. Toots ei kasutanud seda maad kõik ära (on ära kasutanud 12,80 hektari kõigest 4—5 wakamaa ümber), waid jät-tis sellest suurema osa sõõti, kuna aga endistele mõisa teenijatele ja tööliste-le maad ei jatkunud. Kui tohter 1922. aastal seda kohta ise kasutama ei saa, siis tuleks see koht ajutiselt endistele mõisa töölis-tele ehk sõduritele, kes maad ei saanud,

kasutada anda, seni kui tohter seda isik-likult kasutama hakkab.

9. Mere äärest on wälja planeeritud sadama koht nr. 59, mis 23 hekt. suur. Sellest maast palus Toots 3 wakamaad rentida, mida temale ka lubati. Nüüd aga on Toots kogu selle krundi eest rendi ära maksnud, ehk tema küll weel seda krundi kasutanud ei ole. Nagu näha, on Tootsil suur tung wõimalikult rohkem maad enese kätte koondada, sest muidu ei saa seda sadama krundi rendi äramaksmist sele-tada.

Selleks korraldus teha, et ühe inimese kätte nõnda palju maad ei saaks koonda-tud, et see sõõti jääb.

10. Pärnu riigimaade ülem ja V. ringkonna walitseja Reinberg tuleks hoo-letuma ja tegewuseta oleku pärast, mille järeldusel seadusewastaselt riigiwara ka-sutati ja riik selle läbi kahju sai, seadus-likule wastutusele wõtta (N. S. § 338 ja 341).

11. Seaduslikult wäljaantud kruntide peale tuleb rendilepingud teha.

Peakontrolöör (alkiri).

See huwitaw riigikontrolli akt tõendab väga piltlikult, kuidas meil kohtade peal maareformi teostakse.

Mehed, kes wabadusesõjast undki ei nä-nud, kes suurte kapitalidega opereeriwad, omawad aimuõiguse suurte maakohtade pea-le, kuna waesed sõdurid suure meelekibedu-sega nägema peawad, kuidas nendele Waba-riigi walitsuse poolt antud „ausõna“ täide-takse. Kas tõesti meie wäikeses wabariigis niisugusele sigadusele lõppu teha ei taheta, wõi ei suudeta?

Nii ometi see edasi kesta ei tohil! Iga-tahes peab rahwas teraselt tähelepanema ja omale ülestähendama nende meeste nimed, kes igasuguseid riiklisi kelmusi ja wäärnähtusi toime panewad ja kes riiklisi kelmusi ja wäärnähtusi toime panna lasewad, et nii-suguseid nimekirje walimistel, kus ükski neist nimedest leidub, põlgtusega kõrwale heita.

Kuulemind.

KUIDAS MUJAL JA KUIDAS MEIL KOR-TERI KRIISI LAHENDAKSE.

Lõuna-Slaawias olewat seadusandlisel teel korteri kriisi lahendama hakatud selwiisil, et kõigepealt ära keelatud riigiasutustel, samuti ka era-ettewõtetel, elamiseks kõlb-likke majasi osta ja neid eneste tarwituseks wõtta. Riik ja era-ettewõtted on seega ko-

fustud ise eneste farwituseks majasi ehitama.

Mis aga näeme meie eneste juures. Riigi asutused tõttasiwad üksteise wõidu elumajasi ostma ja elanikke neist tänawale ajama ning riigivalitsuse eeskuju järele teewad samati ka eraettewõtted.

Nii osteti riigiwanemale suur elumaja, samati riigikontrollile jne. ning hiljuti ostis Kohila paberiwabrik Wiru tänawal suure maja, millest elanikud wälja kihutakse. Kui riigivalitsus ja suured rikkad eraettewõtted uusi majasi iseeneste tarbeks ehitada ei taha ja kasulikumaks peawad walmis majasi omandada, kõige suurema hoolimatusega elanikke tänawale ajades, kes peaks siis uusi majasi ehitama hakkama? Harilikud elanikud seda teha ei saa, ei suuda. Sel kombel muutub korteri kriis iga päewaga terawamaks, selle lahendamist aga kusagilt poolt loota ei ole.

See näitab jällegi, kui hoolimatalt, otse kinnise silmade ja kõrwadega, meie riigitiitürile asunud isikud ja kildkonnad riigi elulistest küsimustest mööda hiilivad.

KAS WEELGI KESTAB EDASI?

„Põhja Kodu“ (nr. 45 s. a.) omas artiklis „Diplomaatilised sahkerdajad“ kirjutab järgmist:

„Diplomaatilised sahkerdajad. Selle pealkirja all toob Nõukogude saatkonna bülleteen sõnumi, et Eesti diplomaatilise kurjeeri wagunis suur hulk hõbedat, sahariini, piiritust ning hulk isikuid Moskwa kirikutest toodid warandustega leitud on. Moskwa kirikute warandust tahetawat wäljamaale saata, et neid näljahädaliste heaks rekwireerimisest hoida.

Kui see Wene wõimude poolt awalikuks tehtud, olla Eesti walitsus wastuseks ühe nõukogude waguni diplomaatilise postiga kinni pidanud.

Eesti walitsuse poolt ei ole seesugust teadaannet awaldatud, kui see asi tõsi on, siis peame küll imestusega küsima: „Kas nii hoitakse head wahekorda naaberriikidega alal? Igatahes wäga iseäraline „wälistpoliitika“.

Omalt poolt on raske sellele midagi juurde lisada.

WEEL 12-MILJONILISE SALAKAUBA KINNIPIDAMISEST WALGAS.

Tolli peawalitsuse ülem hra Jõudu on insener Kahlbergi abikaasa salakauba asjus järgmise „numbriga“ hakkama saanud:

Tema kirjutab Walga tollipunkti ülem Sorgenfrei'le:

„Teie olete Walga tollipunkti ülemana Tallinna kaitsepolitsei ametnikku mõjuwalt kaasa aidanud ja olete sellega Alide Kahlbergi kallikiwide ja wäärtuste tabamise eest autasu saamises huwitatud isik. Et Teie, kui Walga tollipunkti ülem ka sealse tollinõukogu liige olete, siis ei wõi Alide Kahlbergi salakauba asi Walga tollinõukogus otsustamise alla tulla. Palun Alide Kahlbergi asi Tallinna tollinõukogusse otsustamiseks saata.“

Selle kirjaga tahab hra Jõudu näidata, et Walga tolliülem on see kangelane, ilma kelle kaasabita ei oleks seda salakaupa üldse kinni peetud.

Kuid kinnipidamise protokoll kõneleb teisiti, ja nimelt, et tolliametnikud kupeest midagi ei leidnud, ja ainult kr. politsei ametnikul läks korda seda kaupa leida.

Kui see teisiti oleks olnud, siis ei oleks ka tolliametnikud tolliülem Sorgenfrei'ga eesotsas, protokollile allakirjutanud. Kus kohal siin hra Sorgenfrei teenused on, jääb meile saladuseks.

Hra Sorgenfrei oma ülekuulamise protokollis seletab küll, et temal olnud kawatsus ka naisterahwast läbiotsimiseks kutsuda, kuid et kr. politsei ametnik seda juba teinud, siis loobunud tema sellest mõttest. Nähtawasti selles „kawatsuses“ seisawadki hra Sorgenfrei teenused, kusjuures protesti tung hra Sorgenfrei'd ainult siis waldas, kui ta aru hakkas saama, et sarnane tähelepanematus reisijate läbiotsimise suhtes talle saatuslikuks wõib saada.

A. Kahlberg püüab oma kaebtuskirjas rahaministrile selgeks teha, et tema wäljamaale esimest korda on sõitnud, aus inimene olla ja ei tunne Wabariigi seadusi (!) ja asjad (12 milj. eest!) wargaste kartes nii kindlasti ära peitnud; peale selle ei olla ta neid salaja wiinud, waid sellest teadnud Terw. walitsuse ülema abikaasa pr. Lossmann ja merewäe ohwitserid S. ja D. ja pealegi weel paljud teised kõrgemate kohtade peal seiswad herrad.

Ja meie tõesti ei wõi kindlad olla, et hra rahaminister kõik need põhjused küllalt kaaluwaks loeb ja tunnistab pr. Kahlbergi käest ärawõetud asjad mitte salakaubaks.

See naiw proua ei olegi aga nii naiw, kui tema palwekirja järgi otsustada wõiks,

sest kohe pärast seda müüs ta „Kommerts“ wõõrastemajas juut S. le 5 miljoni eest igasugusi wäärtasju.

Maksuinspektorid tehku siit oma loogilised järeldused tulumaksu suhtes.

Jääme põnewusega ootama, kuidas see huwitaw asi lõpeb ja kas kohtuwõimud ka ennast asjasse segawad.

Sämi.

KAS A. TENTILE KÕIMAST 6 NORMAAL TALUKOHTA EHK KOHTULIK KARISTUS RIIGI WARANDUSE OMANDAMISE PÄRAST?

Nagu teada, kawatseti A. Tentile Kõima mõisa planeerimise puhul 6 normaal talukohta anda turba soo ärakasutamise (ime et mitte turba kasvatamise) otstarbeks. Sellega ei saanud ümbrus rahul olla ja asi läks kuni Riigikogusse, kus sellekohase arupärimisega esineti. Otsustati asja koha peale järele uurima tulla. Wahepeal tuli ilmsiks, et A. Tent tema kätte usaldatud riigi warandusega ja nimelt wasega, mis Käima wiinawabriku sisseade juure kuulub, wäga koduselt on toimetanud ja seda mingisuguseks „otstarbeks“ Tallinna saatnud. Asi on kohtuwõimude kätte antud. Niisugused on teenused, mitme normaal talukoha kättesaamiseks. Ei ole sugugi küsitaw, kas ka teistel „eriotstarwete“ jaoks maa nõudjatel igasugused kombinatsioonid puuduwad, mida aga raske esialgu awalikkuse ette tuua, sest et need ärimehelikult ära peidetud on.

„Sõjam. kodu“ 22.IV22.

WASTUS HRA. ILWES'ILE METSADE PEAWALITSUSE TEGEWUSE SUHTES.

„Walwe“ 15. nris leidsiwad lugejad kirja toimetusele, kus is. Ilwes wastuseks selle sama lehe 10. nris ilmunud küsimuse peale, püüdis metsade peawalitsuse metsade eksploateerimise kaitseks wälja astuda. Iga tahes wäga tänuwäärt is. Ilwes'i poolt, kes, nagu kirja toonist wälja paistab, ise metsaametnik on, ning järjelikult selle asjale õige lähedal seisab.

Kahjuks käsitab aga is. Ilwes ainult lähikest küsimust, mis „Walwes“ nr. 10 oli mahutatud. Tähendatud nris seisis wäikene märkus: „Kas uus K. K. K. ehk uus Erkat?“

Põhjuseks niisugusele küsimusele oli asjaolu, et niihästi K. K. K. kui ka Erkat

igale wabariigi kodanikule nii rusuwa mulje on järele jätnud, et igasugune uus riiklise operatsioon-asutuse kawatus igale „kananaha“ ihu peale ajab.

Is. Ilwes tõendab, et metsade peawalitsuse ettewõttel ei ole ühist ei K. K. K.-ga ega Erkatiga, selle juures esile tuues lühidalt neid põhjusid, miks tähendatud asutused mitte eluwõimulised ei wõinud olla. Ühtlasi tunnistas is. Ilwes „Walwe“ eitawa seisukoha riigi kulul äriajamises õigeks, ning tähendab, et ka tema selle mõtte poolehoidja on.

Metsade peawalitsuse metsaoperatsioonide kaitseks wälja astudes püüab is. Ilwes selgeks teha, et siin tööstuse krediidi nõudmisega tegemist on, aga mitte niisuguse iseloomuga operatsiooni kapitaaliga, nagu teistes riigi ärilistes ettewõtetes. Kui siin tõesti ainult tööstuse krediidiga tegemist oleks, siis ei oleks wahest selles palju wastu waielda, sest niisuguste metsa raietööde peale, nagu metsa harwendamine, walik raied ja muud, mis metsa omanik metsa korrashoidmise ja parandamise mõttes ette wõtab, peab sellekohane krediit tarwitada olema. Kuid mitte niisuguse tööstuse krediidi nõudmine metsade peawalitsuse poolt ei annud „Walwele“ põhjust küsida: „Kas uus K. K. K. ehk uus Erkat“, waid just „operatsiooni krediidi nõudmine. Nagu „Walwele“ kindlatest hallikatest teada, oli metsade peawalitsusel kawatus metsa operatsiooni si kõige suurewiisilisemalt sisse seada, täielikult eraettewõtete eeskujul. Selle juures oli ette nähtud peajasjalikult lankide ülestöötamine, muidugi kõiksugu metsa materjali wäljatöötamisega, alates põletispuudega ja lõpetades ehitus- ja eksport materjaliga. Niisugune oli metsade peawalitsuse kawatus ja niisuguse ettewõtte jaoks nõudis tema ka krediiti, wõi õigem öelda, operatsioonikapitali. Sarnane metsade peawalitsuse seisukoht on nähtawasti ka is. Ilwes'le wäga hästi teada, kuid targu jätab tema seda ütlemata, ainult oma kirjas kaunis selgelt wälja paista lastes, et tööstuse krediiti mitte üksi harwendamise ja walikraiete peale ei kawatseta tarwitada, waid ka lankide ülestöötamise peale. Oma, wõi metsade peawalitsuse seisukoha kaitseks tuuakse ette oletus, et juhtumisel, kui riik kõik oma metsade aastase raienormi ära müüb, siis kodanikud täielikult ettewõtjate wõimusesse saaksiwad antud. Niisugune kartus ei kannata aga mingisugust arwustust wälja. Kui is. Ilwes'i seisukohale asuda, siis tuleks Eestis niihästi kauplus kui ka tööstus riigi monopoliiks kuulutada, ehk vähemalt igal

alal riigi ettevõtteid luua, et erakauplust ja tööstust „waos“ hoida.

Kui nüüd austatud kirjasaatja veel tähendab, et riik kodanikkudele metsamaterjali märksa odawama hinnaga (taksi hind, juurde arvatud töökulud), kui erakaupmehele müüb, siis lubatagu siin järgmise asjaolu peale tähendada. „Walwe“ 13. nr. loeme, et metsade peawalitsuse poolt suured metsamaterjalide oksjonid on välja kuulutatud. Selle juures awaldab „Walwe“ kahtlust, kas niisugused operatsioonid tõesti riigi huwidele wastawad. Senini ei ole seda kahtlust keegi ümber lükanud. Kui nüüd is. Ilwes oma kirjas kodaniku huwisid ette toob, mis odawate metsamaterjalide hindadega tingitud, siis oleksid väga paljud kodanikud tänulikud, kui keegi selgeks teeks, kelle huwides niisugune üleriikline metsamaterjali „mahamüümine“ praegusel silmapilgul sünnib. Kodanik näeb selles ainult ühte, s. o. illesostjatel on võimalik kokku mängida, ning hindasi alla kruwida ja metsade peawalitsus on sunnitud, kas oksjoni pidamata jätma, ehk metsamaterjalid alla oma hinna läiesti „seaduslikult“ ära müüma. Saawad need materjalid aga siiski odawalt ära müüdüd, ei ole sellest lihtkodanikul mingisugust kasu, sest küll ärimees juba teab, missugust hinda temalt välja pressida. Kus on siin nüüd järjekindlus? Ühelt poolt tõendatakse, et metsade peawalitsus tahab metsamaterjali walmistama hakata, selleks, et kodanikule võimaldada seda odawamalt kätte saada, et „kodanik mitte eraettevõtja wõimusele ei sattuks“, kuna teiselt poolt suure rutuga, üle terve riigi kõik walmis metsamaterjal ärimeestele maha müüakse, nagu oleks waenlase maaleilumumist ja rüüstamist karta, wõi maailma lõppu oodata.

Ükski mõtleja kodanik ei näe niisugustes operatsioonides mingisugust ärimehe andi, mis teda uskuma wõiks panna, et metsade peawalitsuse äriline ettevõte õnnelikum oleks, kui K. K. K. wõi Erkat. Küllalt neist katsetest, mis siiani Eesti wabariigi kodanikkude kulul on tehtud. M—k.

WASTUSEKS HERRA GRÜNBERG'ILE.

„Walwe“ nr. 18 s. a. seletab insp. Grünberg, et tema olla sadama jaama puuladust wõetud nowembri ja detsembri kuudel 1921. raudteewalitsuse kassadesse äramaksnud.

See seletus ei wasta tõele, sest puud said wõetud nowembri ja detsembri kuudel 1921. aastal, kuna raha aga tänini sadama jaama

kassasse maksmata on. Mitmekordse nõudmise peale waatamata ei mõtlenudki herrad Grünberg ja Lande seda raha ära maksta, mille peale jaama ülem oli sunnitud s. a. weebuarikuul selle üle raudteewalitsusele teatama.

Kuulu järele olewat hra Grünberg seitsme sülla puude eest ainult siis raha raudteewalitsuse kassasse ära maksnud, kui sellest keegi Unt s. a. weebuarikuul teedeministrile kaebtuse sisse andis.

Detsembrikuul saadud kaheksa sülla puude raha, mis Kopli tän. hra Grünbergi kolmandasse korterisse wiidi, on senini veel maksmata.

Insp. Grünbergi seletus korteri remondi kohta on otsast lõpuni wäljamõeldud, sest et raudteewalitsuse poolt sai remont ainult Grünbergi ja Lande tungiwal pealekäimisel tehtud ja pärast seda kui distantisi kontor uude majasse üle wiidi; see on: remont tehtud wabanenud kolmes toas, mis Grünbergi ja Lande ühiseks korteriks sai ja mis ka praegu nende tarwitada.

Teiste teenijate korteris ei ole ühtegi remonti tehtud.

Joomingute ja söomingute kohta on niipalju juurde lisada et need raudtee arwel toime pandi.

J. J.

KIRJAD TOIMETUSELE.

I.

Awalik küsimus wälisministeeriumile.

Kuidas on 4-da eshelooni optantide käest ärawõetud kraami tagasi saamisega, mis 19. mail 1921. a. Moskwa wälja saadeti ja 23. mail Wene Jamburgi tolliwalitsuse poolt ära wõeti?

Rahulepingu § 4 põhjal wõis nimetud kraami kaasa tuua, mida ka Eesti walitsuse poolt teada anti, kus ka sellekohased lubad Wene Moskwa walitsuse käest kaasawõetawa kraami peale muretseti.

Peale kraami ärawõtmist teatas Wene Jamburgi tolliwalitsuse ülem, et selle kraami ärawõtmise kohta wõib ühe kuu jooksul protesti sisse anda kraami tagasi saamiseks, mis-sugune protest ka kohe wälisministeeriumisse sisse anti, kuid tänapäewani on teadmata, kas Eesti walitsus on meie protesti edasi saatnud wõi mitte.

32 wagunit kraami wõeti ära, nii et optantidele muud ei jätud ega kaasa antud kui see, mis seljas oli. Wene walitsus saatis meid wälja kui optante, kuna Jamburgi Wene

tollivalitsus seda ei tunnistanud ja nimetas meid reisijateks, mille peale ka kõik meie warandus ära wõeti. Mispärast seda tehti, on teadmata.

Peale selle toonitas Eesti esitaja Jamburgis, et ta korraldab ja wastutab kraami kättesaamise üle, kuid tänini ei ole teada, mis selleks tehtud on ja kas meie oma warandust ülepea tagasi saame.

J. K.

II.

W. a. „Walwe“ toimetajale.

Palun alljärgnewa õiendusele Teie auwäärt „Walwes“ lahkesti ruumi lubada:

„Walwe“ nr. 17 sisaldab artikli „Omapärane kaastöötamine“, allkirjaga S...i. Selle artikli peale on minul õienduseks teadada, et mina Narwas piirikontrollpunktis sw. ametnikuna kunagi teeninud ei ole, sjw. ametnik Metsküll'i ei tunne ja minul wiimasega, olgugi ühe priinime kandjaga, mingit ühist ei ole. Palun S...i'd sjw. ametnik Metsküll'i wõrdlust Aa mõisas elutsewa politsei raiooni ülem Metsküll'iga järgmises „Walwe“ numbris lahkesti õiendada.

Püüsi walla 2 ringkonna politsei raiooni ülem Richard Juhani p. Metsküll Aa mõisas, 22. aprillil 1922. a.

Nr. 307.

III.

Palun teie auwäärt lehes järgmiste ridadele ruumi anda:

Minnel korral olen ajalehe weergudelt lugenud, et teenistuse saamiseks riigi ja omawalitsuste asutustes wabanewatel kohtadel on demobiliseeritud sõduritel eesõigus. Nii on ka kõigile ameti asutuste juhatustele sellekohane ettekirjutus saadetud, et wabanewatele kohtadele ainult demobiliseeritud sõjawäelasi wõtta, kui aga demobiliseeritud sõjawäelasi saada ei ole, siis eraisikuid wõtta. Kui palju aga ametiasutuste juhatajad seda käsku täidawad, näitab järgmine lugu:

Mereasjanduse peawalitsuse ehituse osakonnas Muhuwäina raioonis (Haapsalus) wabanes ladhoidja koht 30. märtsil s. a., kuna aga wabanewa koha peale juba waremalt keegi hiljuti Wenemaalt sissesõitnud optant oli sobitatud, kes muidugi praeguse Wenemaal walitsewa korralageduse tõttu oli sunnitud Eestimaa pinnale warju ja toitu otsima tulema, kes iga päew jälle seda ootab, et millal Wenemaal olud paranewad, et siis jälle sinna tennata.

Nii siis pidi ladus olew riigiwarandus 25. märtsil s. a. selle optandile saama üle antud. Korraga tuli pööre, sest keegi oli wist oca-

konna juhataja herra Grosbergi tähelepanu päewakäskude peale juhfinud, et sõduritel koha saamiseks eesõigus on. 25. märtsil s. a. saadeti wahekiri demobiliseeritud sõjawäelaste liidu Haapsalu osakonna esimehele, kus ühte ladu wahiti paluti saata, kõige hiljem 28. märts. s. t. ainult 2 päewa anti selleks aega, olgugi et herra Grosbergeril juba terwelt 2 nädalat ennemalt teada oli, et ladhoidja lahkuw, sest on otsekohene ettekirjutus, et ametist lahkumise soowi peab 2 nädalat ette teadustama, aga mis see hra Grosbergerile korda läks, sest talle oli juba optant walms kaubeldud.

Peale selle oli selles wahekirjas mis demobiliseeritud sõjawäelaste liidu esimehele saadeti niisugused tingimised ülesse seatud, et raamatupidamist peab tundma, kantselei töödes wilunud olema ja niisama ka ehituse tööd tundma ja kõige wiimaks oli juure lisatud, et palk 3933 marka kuus.

Need tingimised olid nähtawasti heidutamiseks ülesse seatud. Pean juure lisama, et endisel laduwahil raamatupidamisest wist suuremat aimu ei olnud, kuna seda temalt ei nõutudki, sest et osakonnas eraldi raamatupidaja ametis oli, niisama ka ei olnud tal ehituse töödes suurt kogemust. Kuulda saades, et demobiliseeritud sõjameeste liidu esimehele sellesugune wahekiri saadetud, ruttasin kohe kohta endale saama, kuid kahjuks teadustas liidu esimees, et tema olla juba wahekirjas Tallinna demobiliseeritud sõjawäelaste liitu saatnud, kuid lisas juure, et kui Tallinnast ei peaks mitte keegi ilmuma, siis selle koha saan ja mulle sellest teadustab. 28. märtsil sain erateel kuulda, et Tallinnast olla keegi ilmunud, kuid herra Grosbergeri poolt olla see ära praagitud ja just sellepärast, et see raamatupidamist täielikult ei tunnud. Ilma, et liidu esimees hra Alwer oleks mulle sellest teadustanud; astusin tema poole, et nüüd siis minul oleks õigus kohta saada, sest eelmine ära olla praagitud, kuid minu üllatuseks teadustas liidu esimees herra Alwer, et keegi optant olla wõetud. Selle peale pärsin liidu esimehelt herra Alwerilt, miks minust on mööda mindud; see wastas, et mina ei olla mitte liidu liige. Küsisin, kas see optant, kes alles paarikuu eest Wenemaalt tuli, liidu liige on? kuid selle peale jäi wastus saamata.

Herra Alwer waatas mulle silma ja tähendas troostiwalt, et mina selle ametiga wist hakkama ei saawat ja sellepärast tema ka mind ette ei olla pannud. Pean tähendama, et mul just esimene kord elus herra Alweriga kokku puutumine oli, nii siis ei tunnud tema mind, ega mina teda ja tema

Õ I E N D U S.

ütleb ilma, et minu hariduse tunnistusi ja teenistuse atestaatise järele oleks waadatud, et mina selle ametiga hakkama ei saa. Arwan, et herra Alwer (Läänemaakonna arst) minu üle riiete järele otsustas, sest mina nii kui waene demobiliseeritud sõjawäelane, ilmusin ilma kraeta ja jne. liidu esimehe jutule, peale selle oli weel wana sõduri munder seljas, sest et paremat weel siinamaani ei ole jõudnud muretseta. Mina lõpetasin omal ajal kihelkonna kooli, mis wastab praeguse 4 klassi gümnasiumile ja peale selle olen ennast ise igatpidi täiendanud. Suure ilmasõja ajal teenisin kroonu warahoidjaks ja weldweebliks, millist ametit ka wabadussõja ajal pidasin, kus mitme miljoni wäärtuses kroonu warandust minu hoiu alla oli usaldatud ja nüüd ühe korraga ei aita ma M. P. E. osakonna laduwahiks. Et siiski weel enda eesõigust kaitsta, läksin Ehituse osakonna juhataja herra Grosbergeri jutule, kuid wastus oli lühikene, et teine mees olla juba wõetud ja see oli kõik. Kaaswõitlejad ja isamaa aitsjad, kes meie külg külje wastu wõitlesime, et enda armast kodumaad kaista, kus meie kõik kaalu peale panime mis meil oli, kus paljud meie kaaswõitlejatest wari- sesiwad ennemalt hauda kui waba Eestit oleksiwad näha saanud, kus pidi walitsema õigus ja seadus. Liinil wõideldes saime mitmed korrad julgustatud, et kui wõitlus peaks wõiduga lõppema, siis tasuta maad ja kohtade saamisel eesõigus j. n. e. Wõitlus sai wõiduga kroonitud ja iga üks meist wäerinnalt tagasi tulijatest olime üpris rõõmsad, et omale kodu olime loonud, kus õiglus ja seadus saawad walitsema. Kus on nüüd need lubadused jäänud, kus on jäänud õiglus ja seadus? Nüüd saame aru, kui palju meie tööd ja waewa hinnatakse. Mind, kes oma pahema käe 2 sõrme isamaa altarile olen toonud, heidetakse nureka, kuna see optant, kes paari kuu eest Wenemaalt tuli, koha peale paigutati. Wõib olla, et see sama optant punasewäe ridades meie wastu wõitles ja paljudest meie kaaswõitlejatest enda käe läbi teise ilma saatis, aga nüüd tähendakse mulle, et mina mitte demobiliseeritud sõdurite liidu liige ei olla ja selle läbi ka wõimata kohta saada on, kuna aga optandilt mingisugust liidu liikme tunnistust ei nõuta ja koha peale kinnitakse.

Demobiliseeritud sõjawäelane.

„Walwes“ nr. 17. artiklis „Omapärane koostöötamine“ oli tähendatud, et Narwa piirikontrollpunkti ülem s. am. Metsküll olla kahtlasi isikuid n. Wenemaalt Eestisse toimetanud ja neid wastawate dokumentidega warustades, millede ärakirj. awaldati Nagu nüüd teiselt poolt seletakse, et olewat need isikud mitte üle piiri tulnud, waid need olnud P.-Lääne armee sõdurid, keda herra Metsküll kinnipidas ja Kohtla põlewkiwi kaewandusesse tööle saatis, kust nemad jälle Narwa linna komendandi korraldusesse tagasi olewat saadetud. See annab asjale teise mõiste, mis hra Metsküll'i wastu tõusnud kahtluse ära kaotab.

Toimetus.

— 0 —

Laewapaberid tollipeal kaduma läinud.

Eila hommikul kella 9 ajal tahtis Norra aurik „Skuldo“ sadamast wälja sõita merele. Kui Glayhillsi kontori esitaja tolliwalitsusse ilmus ja laewapaberid nõudis, selgus et laewa-pass on kadunud. Otsiti kella 3-ni passi — jäi siiski kadunuks. Laewapassi asemele tehti sellekohane paber. Süüdlaste selgitamisega on algust tehtud. Laew sõitis kell pool 5 merele. „W. Maa“ 26.-IV-22.

See „Waba Maa“ teade on jällegi üheks näituseks missugune meeletu korralagedus Tallinna tolliwalitsuses paranematalt edasi kestab.

Et üks tolliwalitsus wäljamaa laewapassi ärakaotab, on niisugune nähtus, millele wäärilist nimetust waewalt leitakse, sest see on kindlaste käesolewal aastasajal esimene juhtumine maailmas, wõib olla koguni terwes meresõidu ajaloos.

Kaua tahab wabariigi walitsus niisugust pöörast korralagedust pealinna tollimajas sallida? wõi ei taha walitsus üldse paremat korda seal luuagi ja temale ükskõik on kui palju ja kui suurel määral meie tolliwalitsus terwet rahwast ja riiki oma tegudega teotab.

— 0 —

Tallinna Sõjawäe haigemaja ülemarsti poolt sissesaadetud õiendus ilmub ruumi puudusel järgmises numbris. Toimetus.

Wastutaw toimetaja M. WAARMANN. — Wäljaandja „EESTI WALWE LIIT“.

A.-S. „Õhiseta“ trükk, Tallinnas.